

Vzgojitelji smo odgovorni za razvoj in učenje otrok

Uršula Križmančič, diplomirana vzgojiteljica, Vrtci občine Žalec

Različni znanstveniki so mnenja, da je predšolsko obdobje pomembno pri razvoju in učenju vsakega otroka. In kdo, če ne ravno mi, vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev, smo odgovorni za to. Da pa to dosežemo, je potrebno med seboj dobro sodelovati v tandemu, timu, z otrokom in nenazadnje tudi s starši. Velik vpliv na dobro delo predstavljajo samoizobraževanja, s katerimi pridobimo pomembna znanja, ki jih lahko dnevno vpeljemo v svoje načrtovane in nenačrtovane dejavnosti.

Pri vsem tem pa gre za stalno povezavo med otrokovim razvojem, učenjem in poučevanjem, ki se odraža predvsem v razmerju med otrokovim dejanskim in potencialnim razvojem (*Kurikulum za vrtce 2013*).

Enaka pravica do izobraževanja in igre za vse

V splošni deklaraciji človekovih pravic je zapisana temeljna pravica do izobraževanja, ki je opredeljena tako, da ima vsak pravico do izobraževanja in da imajo starši pravico do izbire vrste izobrazbe za svoje otroke. K tej pravici bi lahko dodali tudi pravico do enakosti, ki pa ne sme pomeniti izenačevanja ali pa celo brisati individualne razlike med otroki. Vsi otroci morajo biti v vrtcu obravnavati enako, ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, narodno pripadnost, nenazadnje tudi ne glede na razvojno stopnjo (Bahovec D. in Kodelja 1996). Kar pa ne pomeni, da pri načrtovanih dejavnostih v vrtcu ne smemo izhajati iz različne razvojne stopnje in predznanja otrok v oddelku.

Igra je zelo pomembna dejavnost, ki vpliva na razvoj predšolskega otroka, hkrati pa se otroci z igro največ naučijo, zato bi moralo učenje v vrtcu v prvi vrsti vključevati igro, s katero spodbujamo miselni in telesni razvoj otrok.

Kot vzgojiteljica ves čas stremim k izobraževanju in zavedanju, da je v predšolskem obdobju zelo pomembno v vsakodnevno delo vnašati različne elementne, ki stimulirajo miselni in gibalni razvoj otrok. K temu sem stremela tudi v privatnem življenju, v odnosu do sina. Ob njegovem razvoju sem pričela podrobneje raziskovati metodologijo NTC (Nikola Tesla Center). Samoiniciativno sem se udeležila izobraževanja gospoda Ranka Rajovića, ki me je še dodatno prepričal, da lahko z načrtovano igro dosežemo izjemne rezultate. Kasneje sem to metodologijo začela uporabljati tudi pri svojem delu v vrtcu in svoje znanje, spoznanja in ideje pričela deliti med sodelavkami ter tudi njih spodbudila k praktični uporabi metod NTC.

Čez čas smo tudi v vrtcu imeli možnost dodatnega izobraževanja NTC, pri čemer sem lahko svoje znanje in izkušnje še nadgradila.

Otrokov razvoj in učenje

Otrokov razvoj je dinamičen proces, na katerega vplivata dednost in okolje, in sicer na ravni fizičnega in socialnega okolja. Za otrokov razvoj je vsekakor pomemben izziv, ki gre preko njegovih aktualnih sposobnosti, spretnosti, pri čemer je naloga vzgojiteljev, da mu izziv postavimo malo višje od njegovih zmognosti, saj lahko le tako dosežemo premik v razvoju (*Otrok v vrtcu 2001*).

In ravno pri vplivu okolja v otrokovem razvoju imamo strokovni delavci v vrtcu izredno pomembno in odgovorno nalogo. Pri tem pa moramo biti pozorni na individualne razlike v razvoju med otroki.

Temeljna področja razvoja so telesni, spoznavni, socialni in čustveno-osebnostni razvoj, ki pa se med seboj povezujejo. Čeprav je razvoj odvisen od notranjih in zunanjih dejavnikov, deluje razvoj po določenih zakonitostih, ki jih moramo poznati in jih lahko predvidimo že vnaprej (Nemec in Krajnc 2011).

V predšolskem obdobju je potrebno predšolsko vzgojo razumeti kot zelo pomembno za vsakega otroka v vrtcu. Graditi se mora na otrokovih zmognostih, ga voditi k pridobivanju novih znanj, doživetij, izkušenj, spoznanj, pri tem pa se mora upoštevati otrokova razvojna stopnja in nenazadnje predznanje.

Ranko Rajović v prvi stopnji svojega programa poučarja pomen razvoja motoričnih in grafomotoričnih sposobnosti, ki pa ne pomagajo samo pri telesnem razvoju otrok, temveč tudi pri intelektualnem.

V Rajovičevem priročniku *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka?* je podan tudi praktičen vidik teoretičnih idej, ki so bile posledica kognitivne revolucije in se nanašajo predvsem na razvojni vidik, miselne predstave, vloge osebnosti, motivacije in nenačrtnosti tudi čustev (Gojkov v Rajović 2015). In prav ta priročnik mi je bil v veliko pomoč tako pri delu v vrtcu kot tudi doma.

»V predšolskem obdobju sta hitrost tvorjenja povezav in število ustvarjenih povezav med nevroni neprijemno večja kot po sedmem letu starosti. V možganih se med nevroni odvija boj za prevlado, ustvarjajo se nove povezave med aktivnimi nevroni in novimi nevronskimi potmi, razvijajo se pomembni centri in oblikuje se cela mreža novih povezav. Neaktivni nevroni odmirajo in neaktivne poti postopno ugasnejo. Od stimulacije nevronov je odvisno, ali bo otrok kasneje uresničil svoje biološke potenciale ali ne« (Rajović 2015, 16). In ravno zaradi tega sem mnenja, da smo vzgojitelji odgovorni za razvoj in učenje vsakega otroka v skupini.

NTC (Nikola Tesla Center) dejavnosti v praksi

Vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev lahko v svojem vsakdanjem delu spodbujamo ustvarjalno razmišljanje otrok, pri čemer je pomembna avtonomnost strokovnih delavcev. S pomočnico vzgojiteljice prakticirava tovrstne spodbude na vsakodnevnih sprehodih z otroki. Primeri spodbujanja: Kdo bo prvi videl poštarja? Kdo bo opazil avtobus? Katera znamka avtomobila se je pripeljala mimo? Kdo sliši oglašanje kukavice? Koliko je trikotnih prometnih znakov? ... Sicer pa NTC dejavnosti, ki prepletajo različna kurikularna področja, s pomočnico načrtujeva v mesečniku, se pa velikokrat zgodi, predvsem v gozdni igralnici, da se iz proste igre ustvari nenačrtovana NTC dejavnost.

Jezikovno področje

Na jezikovnem področju so otrokom zanimive uganke. S pomočjo uporabe NTC metodologije sem se naučila uganke postavljati z uporabo drugače razmišljujočih vprašanj.

Primer 1: Reprodukativno vprašanje je: katera žival nosi svojega mladiča v vreči? Na to vprašanje povečini otroci odgovorijo kenguru. Vprašanje za razmišljanje pa je postavljeno drugače in otroke »prisili«, da pri reševanju uganke tudi razmišljajo: »Skače, pa kobilica ni, svojega otroka v vreči skriva si – kaj je to?«

Primer 2: Reprodukativno vprašanje je: kaj se jeseni zgodi z listjem? In otroci spet povečini odgovorijo, da jeseni odpade listje z dreves. Vprašanje za razmišljanje pa je: »Človek je hodil po gozdu z zaprtimi očmi, ampak je vedel, da je jesen. Kako?«

Primer 3: Reprodukativno vprašanje je: katera žival je podobna konju in živi v Afriki? Otroci zelo hitro odgovorijo, da zebra, in pri tem ne razmišljajo kaj dosti. Vprašanje za razmišljanje pa je: »Kaj prečkajo pešci in se imenuje enako kot afriška žival?«

Pri nas v praksi je že zelo uveljavljeno učenje pesmic z narisano vsebino. Pri mlajših to vsebino narišemo mi, pri starejših pa vsebino po odstavkih in besedah narišejo otroci sami ter pri tem že skoraj usvojijo deklamacijo ali pesem ob prvem seznanjanju z njo.

Gibalne dejavnosti

Tudi v gibalnih dejavnostih vključujem elemente NTC učenja.

Primer 1: Otroke razporedimo v skupine po dva in jima damo rolko. En otrok sedi na rolki in se objame okrog kolen, drugi pa ga potiska po prostoru. Dejavnost lahko nadgradimo še s postavljenimi stožci, med katerimi mora rolka potovati. Pri tem pa je ključno obvladovati svoje ravnotežje. Igro prilagodimo glede na starost otrok.

Primer 2: Otroke razdelimo v skupine po tri in jim damo kolebnico ali vrv. Dva otroka držita kolebnico ali vrv na višini 5–10 cm. Tretji otrok pa na eni nogi bočno preskakuje kolebnico levo in desno pri tem pa vzdržuje ravnotežje.

Dejavnosti NTC se dnevno vpletajo v naše dejavnosti, velikokrat nenačrtovano, in se prepletajo v različna kurikularna področja, zato sem dodala le nekaj primerov iz prakse.

Zaključek

Vsi strokovni delavci v vrtcu bi se morali zavedati, kako pomembna je naša vloga, saj smo ravno mi odgovorni za razvoj in učenje vsakega otroka v oddelku. Vrtec že mnogo let ni več samo varstvo, kot nekateri še vedno mislijo, ampak je v vrtcu korelacija med vzgojo in varstvom izjemnega pomena. Ustrezna izbira igre in z njo povezane načrtovane in nenačrtovane dejavnosti so ključnega pomena za vplivanje na otrokov vsestranski razvoj. In za konec dodajam še Platonovo misel, ki bi si jo zagotovo morali vtisniti v spomin. Naj nas dnevno vodi pri našem delu:

»Ne učite otrok s strogostjo, raje poskrbite, da se bodo na poti k znanju zabavali. Tako boste morda pri vsakem odkrili sled genialnosti na nekem posebnem področju.«

Platon

Literatura:

Bahovec D., E. in Kodelja, Z. (1996): *Vrtci za današnji čas*. Ljubljana: Cicero.
Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.
Nemec, B. in Krajnc, M. (2011): *Razvoj in učenje predšolskega otroka*. Ljubljana: Grafenauer založba.
Otrok v vrtcu [Ur. Marjanovič Umek, L.] (2001). Maribor: Založba Obzorja.
Rajović, R. (2015): *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.